

Referat fra møte i Faglig brukerråd syn

Tid: 19.05.21, kl. 09.00 – 12.00

Sted: Videokonferanse (Webex)

Deltakere: Grete Bæverfjord (Norges Blindforbund, foreldreutvalget), Espen Lahnstein (Norges Blindforbund, NBF), Lena Gimse (Norges Blindforbund Ungdom, NBFU vara), Eva Marie Hammervik (avdelingsleder Statped midt), Anne Lise Solstad (avdelingsleder Statped sørøst) og Stine Morbech (fagstab Statped sørøst).

Kopi: Sissel Sørensen Bye, Norges Blindforbund (vara, NBF) og Sverre Fuglerud, Norges Blindforbund (vara NBF) og Henning Knudsen, Norges Blindforbunds ungdom (NBfU).

Ikke til stede: Marit Elin Eide (regiondirektør midt), Grete Brun (norsk NCL-forening) og Silje Solvang (nbfu)

Referent: Stine Morbech

Hilde Havsjømoen (rådgiver i synsfaglig avdeling i Statped) deltar under sak 10

Randi Kvåle (avdelingsleder SLoT Oslo) deltar under sak 12, 13 og 14.

Dagsorden

09/2021 Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Godkjent

10/2021 Statped presenterer arbeid som er gjort med utvikling av digitale kurs

To kurstyper ble presentert:

- Kurs for elever i vgs og deres lærere
- Kurs for personale til nye elever som bruker punktskrift

Elevkurs vgs:

Målgruppa for kursene er elever med synsvekkelse eller blindhet. Statped gir ikke opplæring i skolefag, men har fokus på hvordan man kan jobbe med skolefag når man har en synsnedsettelse. Sentrale temaer er studieteknikk og bruk av hjelpemidler. Det ble utviklet en kursrekke for visuelle lesere og en kursrekke for punktskriftbrukerne. Selv om mye av innholdet er likt, er arbeidsmåtene for de to målgruppene til dels svært forskjellig.

Fire moduler:

- 1) Digitale møter og læringsplattformer. Valgte Zoom og Canvas som er gode på tilgjengelighet og som er mye brukt.
- 2) Word til oppgaveskriving, navigere, lage oversiktlige dokumenter osv.
- 3) Bruke kilder for å finne relevant informasjon
- 4) Oppgaveskriving; hvordan bearbeide stoff som skal inngå i en oppgave

Kursmodul 1 og 2 er gjennomført som piloter denne våren. Kursmodul 1 - 4 gjennomføres skoleåret 2021 – 2022.

Det deltok 4 svaksynte og 9 punktskriftbrukere på kursene. Alle hadde med lærere. Modulene hadde en varighet på tre timer, fra kl. 12 – 15. Pga. smittesituasjonen var det noen elever og lærere som måtte sitte atskilt, noe som ikke var optimalt med tanke på læringsutbytte. Det ble likevel gitt gode tilbakemeldinger fra alle. Tilbakemeldingene tyder ellers på at det fungerte godt med Zoom, mens det var mer krevende å lære seg Canvas. Statped må se nærmere på hvordan vi kan få diskusjonsgrupper til å fungere godt. Statped erfarer at kursene gir en god anledning til å kartlegge kompetansen hos elevene. Kursleder la til grunn at digitale kurs bør kombineres med fysiske kurs i tillegg til rådgivningstjenester som Statped gir lokalt. Videre er det behov for å avklare nærmere hva som skal være målet med kursene og hvilke behov de skal svare på. Vi må også diskutere videre hvilke temaer som kan være aktuelle for digitale kurs. Evalueringen vil være sentral for videre utviklingsarbeid. Kursene blir evaluert med spørreskjema til elev og lærere.

NBF stilte spørsmål ved hvor relevant det er med Word som tema når dette er et tekstbehandlingsprogram elevene skal være kjent med allerede på ungdomsskolen. Det ble spurt om disse elevene henger etter seende elever, eller om det kanskje kan være mer hensiktsmessig å lage en ungdomsskole- og en videregående versjon av kursene.

Statped svarte at elevene har brukt Word lenge, og at de kan det grunnleggende. Statped erfarte likevel at de traff med innholdet. Det ble presisert at kursmodul 1 og 2 ble kjørt som piloter nettopp for at Statped skulle kunne gjøre seg erfaringer.

NBF spurte om det var større deltakelse på disse digitale kursene enn på fysiske kurs.

Statped svarte at for punktskriftbrukerne har det vært omtrent tilsvarende deltakelse som på fysiske kurs. For svaksyntgruppa er det vanskelig å vurdere deltakelse ut fra piloten. Statped er gjort oppmerksom på at flere ikke var kjent med tilbudet og vil gjøre en større innstas for å bedre markedsføringen av høstens kurs.

Personalkurs (punktskriftbrukere):

I koronaperioden har Statped ikke tilbudt fysiske personalkurs. For å kompensere, er det utviklet et webinar som har vist seg å være et godt tilbud som kan brukes fleksibelt av kursdeltakerne. Kursleder la til grunn at også dette digitale tilbudet (som elevkursene) bør kombineres med fysiske kurstilbud i tillegg til rådgivningstjenester gitt lokalt. Dette for å

kunne følge opp temaer som er mer praktisk rettet. Statped bruker KS Læring som plattform og tilbyr fem moduler;

- Hven er eleven som bruker punktskrift?
- Ulike typer tilrettelegging
- Psykososialt miljø
- Opplæring etter opplæringsloven §§ 2-14 og 3-10
- ADL
- Lovverk og systemet rundt eleven.

Det tar ca. 15 timer å gjennomføre webinarer som ligger tilgjengelig i perioden 15. mai – 15. juni. Innholdet består av tekster, video, bilder lydklipp og oppgaver.

Målgruppa er lærere som skal undervise i klasse med elev som bruker punktskrift. Kurset gir kun en grunnleggende kompetanse. Lærere med et spesielt oppfølgingsansvar, vil derfor trenge videre fordypningskurs. Statped håper at både PPT og flere lærere fra samme skole skal delta på webinarer framover. Det er vanskelig å få til denne type oppslutning om de fysiske kursene våre.

For å informere om kurstilbudet, bruker Statped lister over skoler som har elever som bruker punktskrift eller som skal ta imot elever som bruker punktskrift. Statped formidler også informasjon til synspedagoger som jobber i kommunene.

11/2021 Status i omstillingen, ved Statped

Det ble vist til nyhetsbrevet som ble sendt ut 18. mai. Det jobbes nå på ulike måter i Statped med å konkretisere mandatet. Det er også gjort et større arbeid knyttet til grenseoppgangen mellom Statped og helse, men det foreligger foreløpig ingen konklusjon. Konklusjonen vil påvirke arbeidet med mandatet. På møte i nasjonalt brukerråd 26. mai vil det bli drøftet hvordan brukermedvirkningen skal ivaretas framover.

NBF framholdt at de har registrert at det er noe uenighet i de synsfaglige miljøene i Statped når det gjelder en del av temaene i «helse rapporten», og det ble spurt om Statped kunne kommentere dette.

Statped svarte at rapporten på en god måte belyser flere utfordringer og gråsoner mellom opplæring og helse som gjør at enkelte brukere faller mellom to stoler. Dette gjelder f.eks. voksengruppa. Statped viste til at det nå er igangsatt et større arbeid i Helsedirektoratet der (re)habiliteringstilbudene til personer med alvorlig synstap skal gjennomgås og vurderes. Statped har nylig deltatt i et møte med Helsedirektoratet der de har bidratt med innspill til kunnskapsgrunnlaget som nå utarbeides.

12/2021 Foreldreutvalgets rapport om erfaringer med Statpeds tilbud, ved Grete Bæverfjord

Grete presenterer rapporten som oppsummerer en spørreundersøkelse som Foreldreutvalget i Blindeforbundet gjennomførte i fjor vinter.

Foreldreutvalget mener rapporten bør utgjøre en del av kunnskapsgrunnlaget i diskusjonen omkring Statpeds framtidige tjenestetilbud.

Fire hovedpunkter som utgangspunkt for diskusjon i møtet:

- *Foreldrene har stor tillit til fagfolkene i Statped*
- *Det er et sterkt ønske fra brukerne om videreføring av kurstilbud for elevene*
- *Svakheten ved lokal veiledning er fravær av oppfølging over tid*
- *Informasjonen fra Statped til brukerne er for dårlig*

Grete innledet med å si litt om rapporten, som ble sendt brukerrådet før møtet, og bakgrunnen for den: Foreldreutvalget i NBF ønsket å kartlegge foreldres erfaringer med Statped, og det ble sendt ut lenke til et elektronisk spørreskjema via diverse kanaler. De som mottok undersøkelsen, var de samme foreldrene som mottar nyhetsbrev fra foreldreutvalget. Det ble gitt 94 svar. Svarene fordeler seg nokså jevnt på foreldre til svaksynte, sterkt svaksynte og blinde (ca. halvparten med tilleggsvansker). Det geografiske tyngdepunkt ligger naturlig nok i sørøst. Det er også en jevn aldersmessig fordeling på barna/de unge, og de fleste har mottatt flere tjenester fra Statped.

Oppsummert er det gitt svært mange positive tilbakemeldinger. Foreldrene gir uttrykk for et grunnleggende positivt syn på Statped. Mange viser til et positivt første møte og har også mye positivt å si om den lokale veiledningen som blir gitt. Men det er samtidig mange og store bekymringer som kommer til uttrykk:

Lokal veiledning: Det blir gitt uttrykk for mange positive erfaringer med veiledningen fra Statped, men oppfølgingen lokalt (skolen) svikter. Ofte sitter lærere igjen med et overveldende ansvar. Flere peker også på en treghet i systemet når det gjelder å etterspørre videre oppfølging fra Statped. Mange foreldre ønsker seg en løpende oppfølging uten av skole må be om det.

Videre er informasjon en stor svakhet. Det blir gitt uttrykk for en gjennomgående dårlig kjennskap til Statpeds tilbud, og det framstår som tilfeldig hvor foreldre får informasjonen fra. Foreldre blir i stor grad drivere for at kommunene skal benytte Statpeds tilbud, og det blir vist til at kommunen mange ganger ikke videreformidler informasjon om tilbud fra Statped.

Undersøkelsen viser videre et massivt ønske om elevrettede kurs, både skolerettede kurs og temakurs; IKT, mobilitet og ADL. Mange ønsker seg kurs hvert år eller annethvert år. Trippekursene blir av flere oppfattet som mindre viktig fordi kommuneøkonomi blir en

bremse for deltakelse; eleven kommer ikke i posisjon til å delta på kurs. Foreldreutvalget tolker sviktende deltakelse på kurs som uttrykk for dårlig kommuneøkonomi og dårlig informasjon.

Når det gjelder læremidler, blir det gitt uttrykk for at læremidlene er gode, men at det er for lite kunnskap lokalt slik at læremidlene ikke blir brukt på effektive og hensiktsmessige måter.

Oppsummert tolker foreldreutvalget tilbakemeldingene slik at Statped er viktig, men at det er et språk mellom den retningen Statped nå er på vei, og det behovet som foreldre og barn melder om. Foreldreutvalget håper Statped vil bruke rapporten som en del av kunnskapsgrunnlaget i det videre arbeidet.

Statped takket for rapporten og sa at den helt klart viser til konkrete forhold som Statped kan og bør gjøre noe med. Dette gjelder f.eks. Statpeds oppfølging lokalt, både knyttet til læremidler og andre temaer. Det bør ikke være vanskelig for skolene å be om videre oppfølging når det er skrevet en samarbeidsavtale. Vi må få til et rådgivningsløp der alle parter følger opp på en god måte. Lokal veiledning bør starte med en forventningsavklaring der skolens ledelse er til stede. Kanskje bør vi også legge opp til en større tilstedeværelse fra Statpeds ledelse. Statped må også være tydelig på forventninger til mellomarbeid mellom veiledningsbesøk. Statped sa at de vil bruke rapporten i videre utviklingsarbeid.

NBF framholdt at samarbeidsavtaler lett blir fine ord på papir, og at foreldre må regnes med i laget rundt barnet. NBF erfarer at foreldre i for liten grad blir involvert selv om det ofte er de som er pådrivere for at ting skal skje. Foreldreutvalget vil følge opp problemstillingene som reises i rapporten, og ønsker også å involvere NBFU i arbeidet.

13/2021 Oppfølging av sak 07/2021 Læremiddelutviklingen på synsområdet (Statped)

Avdeling for læremidler og teknologiutvikling i Statped (SLOT) har invitert ledere og rådgivere fra de synsfaglige avdelingene til en dialog omkring læremiddelutviklingen på synsområdet. Statped vil legge til rette for at Faglig brukerråd syn kan gi innspill i dette arbeidet.

Randi Kvåle sier noe om status i arbeidet og åpner for innspill i saken.

SLOT ønsker flere tilbakemeldinger fra rådgivere og skoler når det gjelder bruken av læremidlene Statped tilbyr, og vil legge til rette for en tettere dialog mellom læremiddelavdelingen, rådgivere i fagavdelingene og skolen. Utgangspunktet for tjenestene og læremiddelutviklingen, er prinsippene for bruk av punktskriftmateriell som Statped har utarbeidet i samarbeid med Faglig brukerråd syn.

Formålet med initiativet fra SLOT er å øke kvaliteten på tjenestene knyttet til rådgivning og bruk av punktskriftmateriell.

SLOT jobber nå med å få på plass noen konkrete tiltak:

- Sikre god og tett samhandling mellom fagavdelingene og SLOT: eks. oftere møter.
- Sikre at rådgivere har god kjennskap til læremidlene: Vi har f.eks. hatt interne webinarer, vi utvikler informasjonsmaterieil til bruk internt og eksternt.
- SLOT piloterer utvikling av nye læremidler: Hva trenger vi av nytt? Lager vi det skolene og elevene trenger?

Det har vært gjennomført tre møter, og det skal lages en plan for videre arbeid.

Det ble også vist til at rapporten fra foreldreutvalget gir viktig informasjon om bruk av læremidler, og at dette er informasjon som Statped vil ha nytte av. SLOT håper derfor foreldreutvalget jevnlig vil gjennomføre slike undersøkelser der læremidler er blant temaene.

NBF framholdt at de ser på initiativet fra SLOT som svært positivt, og det ble spurt om Statped vurderer tilgjengelighet på læringsressursene som brukes i skolen.

Statped svarte at de ikke har en rolle som gjør at de gir de enkelte leverandørene tilbakemeldinger som berører krav til standarder for universell utforming. Mange av leverandørene følger standardene som er satt, men dette betyr ikke nødvendigvis at ressursene er brukervennlige for elever som bruker skjermleser.

NBF framholdt at rådgivere i Statped bør unngå å anbefale ressurser som er lite brukervennlige selv om standarder er fulgt. Dette gjelder f.eks. ordbøker som mange elever strever med å bruke.

Statped svarte at de anbefaler skolen å bruke de ressursene som Statped vurderer som mest egnet. Statped tester bla. nettbøkene som skolene bruker.

14/2021 Informasjoner fra Statped/SLOT:

- *Taktile temahefter*
- *Bøker til fagfornyelsen/LK20*
- *Førskolepakken*
- *Lydillustrasjoner*

Det ble informert om at taktile temahefter ganske snart vil bli publisert på statped.no, og at SLOT er svært interessert i tilbakemeldinger når heftene tas i bruk.

Bøker til Kunnskapsløftet 2020: Statped mottar epub-filer fra forlagene. Ulempen er at enkelte av filene ikke er klare før boka er klar, og enkelte bøker lanseres ikke før i august/september. Det betyr at Statped noen ganger får problemer med å ferdigstille alle bøkene til skolestart. I år gjelder dette 5 av 50 bøker.

Førskolepakken er et eksempel på samarbeid mellom fagavdelingene syn og SLOT. Første skoledag er det flere aktiviteter som ikke blinde kan delta i. Statped har derfor laget en

pakke til skolestarterne som inneholder alfabetet i punktskrift, spill, taktile figurerer og noe å tegne på og med, når du ikke ser.

Lydillustrasjoner: Alternativ til myldrebilder. Det blir nå laget et hefte med seks lydillustrasjoner med tilhørende taktile illustrasjoner. Hftet blir tilgjengelig fra høsten av. Det jobber også bla. med å lage illustrasjoner til livsmestringsfaget.

Det blir nå produsert 30 Eltho-spill (dette ble etterspurt på forrige brukerrådsmøte).

15/2021 Statpeds veiledning om karaktersetting, ved Espen

Kunnskapsløftet 2020 er innført, noe som innebærer nye fagplaner og nye lærebøker. NBF får tilbakemeldinger om at lærere sliter med å sette karakterer i ulike fag, og etterlyser derfor at veiledningsmateriellet om å tilrettelegge opplæring i fag for sterkt svaksynte og blinde, oppdateres. Det er nye kompetansemål og mange krevende mål å karaktersette, eks. kunst og håndverk.

Statped viste til at de har etterspurt oppdatering flere ganger, og at det er signalisert til udir at Statped gjerne bidrar i et slikt arbeid. Rådgiverne i Statped bruker fortsatt det materiellet som finnes, og prinsippene og anbefalingene der er fortsatt gyldige. Statped mener likevel det er behov for en revisjon som gjør at materiellet blir tilpasset nye læreplaner og nye fag. Statped vil derfor ta et nytt initiativ overfor udir.

NBF spilte inn at det nye materiellet må gjøres mer tydelig og konkret enn det gamle. Det er viktig at de som skal ta i materiellet i bruk, også blir involvert i utviklingsprosessen. NBF informerte om at det vil bli stilt skriftlig spm. i Stortinget om hvorfor ikke materiellet er oppdatert.

16/2021 Tidsplan for oppstart med kurs på Heimdal for NCL-elevne, ved Grete Brun

Nå nærmer det seg en situasjon i Norge hvor alle som ønsker covid-19 vaksine vil få den i løpet av sommeren/tidlig høst, og med det vil vi kunne gå tilbake til den hverdagen elevne mistet i mars 2020.

Hva er tidsplanen for oppstart med kurs på Heimdal for NCL-elevne? Hva kan evt. foreningen hjelpe til med?

Grete Brun følger opp denne saken i dialog med Eva Marie Hammervik

17/2021 Eventuelt

Det var ingen saker til eventuelt.